

prof. Maciej Pawlikowski

Prof. dr hab. Wiesław Heflik 50 lat w zawodzie petrografa i nauczyciela

Pięćdziesiąt lat pracy prof. dr hab. Wiesława Heflika w zawodzie jest okazją wyjątkową okazją do podsumowań. Podsumowania te niewiele zmieniają pozwalają jednak zobaczyć aktywność jubilata w skróconej i wyrazistej formie rysując ostro jego sylwetkę na tle zarówno przemijającego czasu jak i osób współpracujących z profesorem.

Po ukończeniu Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Zawierciu w 1951 roku, Jubilat wstąpił na studia geologiczne; specjalność mineralogia i petrografia Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, a wskutek likwidacji studiów geologicznych na Uniwersytecie Jagiellońskim, przeniósł się na Akademię Górniczo-Hutniczą, gdzie utworzony został przy Wydziale Geologiczno-Poszukiwawczym. Już na III roku studiów został przyjęty na wolontariat do Katedry Mineralogii i Petrografii. W roku 1956 ukończył studia i uzyskał tytuł magistra geologii z zakresu specjalności mineralogia i petrografia.

Pracę zawodową rozpoczął Wiesław Heflik 1 września 1956 r. w Instytucie Geologicznym w Warszawie w Pracowni Geochemii, ale po krótkim czasie przenosi się do Krakowa gdzie zostaje zatrudniony w Głównym Laboratorium Przemysłu Naftowego. Prowadzi prace nad określeniem składu mineralnego i warunkami sedymentacji oraz poszukiwaniem pierwiastków radioaktywnych w niektórych skałach fliszowych oraz określeniem składu chemicznego wód mineralnych w rejonie Wysowej i Krynicy. Równocześnie prowadzi badania mine skał płonnych złoża soli w Wieliczce, tufitów i iłów montmorillonitowych w okolicach Chmielnika.

Od 1958 r. Jubilat podjął pracę starszego asystenta w Katedrze Surowców Mineralnych, na Wydziale Geologiczno-Poszukiwawczym AGH w Krakowie. Natomiast w roku 1963 uzyskał tytuł naukowy doktora nauk technicznych z zakresu mineralogii i petrografii. W roku 1966 habilituje się na tym samym Wydziale na podstawie przedłożonej pracy pt. Studium mineralogiczno-petrograficzne leukokratycznej strefy przeobrażeniowej okolic Jordanowa (Dolny Śląsk). W roku 1969 decyzją Ministra Szkolnictwa Wyższego i Techniki, został powołany na stanowisko docenta; w 1975 roku - profesora nadzwyczajnego, a w roku 1987 profesora zwyczajnego.

Profesor Wiesław Heflik odbył kilkutygodniowe staże naukowe: w Katedrach Mineralogii i Petrografii na Uniwersytecie w Brnie i w Pradze; Uniwersytecie im. Humbolta w Berlinie; Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie oraz w Uniwersytecie w Genewie. W latach 1985-1987 uczestniczył w pracach geologiczno-poszukiwawczych w półn-zach Algierii (w Enterprise Nationale de Recherche Miniere, Algieria), gdzie prowadził badania mineralogiczno-petrograficzne prekambryjskich wulkanitów.

Od początku działalności w AGH prof. W. Heflik opublikował ponad 300 pozycji ujawniających szeroki wachlarz zainteresowań Jubilata. Wywodzą się one z mineralogii, petrografii, głównie skał magmowych i metamorficznych i posiadają często charakter użytkowy.

Profesor W. Heflik zajmuje czołową pozycję wśród badaczy skał Dolnego Śląska. Szczególną uwagę poświęcił profesor skałom ultrasasadowym i zasadowym. Uwagę zwracają wyniki badań przeprowadzonych w łomie nefrytu w Jordanowie, w którym rozpoznał i dokładnie opisał kilkadziesiąt minerałów unikatowej paragenety, m.in. dotychczas nieznan tam pumpellyit i nowo rozpoznany hydrogranat (hydrogrossular) chromowy. W. Heflik stwierdził m.in. występowanie rodingitów w kamieniołomie w nefrytu w Jordanowie.

W. Heflik wiąże wyniki badań petrograficznych skał zasadowych i ultrazasadowych z obrzeżenia Sowiogórskiej Gry Gnejsowej z koncepcjami dotyczącymi: budowy głębszych stref skorupy ziemskiej, z także z poszukiwaniem w tym rejonie złóż chromitów, magnezytów i innych.

Wiele publikacji W. Heflika dotyczy petrografii granitoidów i skał skaleniowych Dolnego Śląska. Szczegółowo opisał on również turmaliny z żyły kwarcowo-topazowej z Kamienia koło Mirska.

Od 1964 roku W. Heflik wspólnie z K. Koniorem prowadził systematyczne badania skał magmowych i metamorficznych - diabazów, gabra, granitoidów, łupków krystalicznych, a także staropaleozoicznych utworów osadowych (zlepieńców, dolomitów) podłoża przedgórza Karpat. W jednej z tych publikacji W. Heflik uzasadnia związek genetyczny granitoidów podłoża przedgórza Karpat z granitoidami Tatr. Jest to w literaturze naukowej pierwsze tego rodzaju studium porównawcze.

W latach 70. i 80. XX wieku działalność naukowo-badawcza W. Heflika koncentrowała się głównie na skałach magmowych i metamorficznych, napotkanych otworami wiertniczymi w staropeleozoicznym podłożu Wyżyny Śląsko-Krakowskiej. Efektem tych prac są liczne publikacje dotyczące granitoidów, diabazów, lamprofirów oraz hornfelsów, częściowo wykonane we współautorstwie z M. Muszyńskim, W. Parachoniakiem, K. Piekarskim i T. Ratajczakiem.

W ramach współpracy z Instytutem Górnictwa Naftowego i Gazownictwa profesor prowadził badania petrograficzne górnijurajskich skał węglanowych pochodzących z otworów wiertniczych z przedgórza Karpat z okolic Tarnowa i Dębicy.

Praktyczny charakter mają prace W. Heflika nad przerostami łupków ilastych (tonsteinów) w pokładach węgla GZW, DZW i Lubelskiego Zagłębia Węglowego. Na ten temat opublikował wiele komunikatów i artykułów w różnych czasopismach, kilkanaście opracowań dla przemysłu, a także wygłosił szereg referatów na sympozjach i konferencjach krajowych.

Na szczególne podkreślenie zasługują prace mineralogiczno-petrograficzne w Algierii dotyczące skał magmowych (głównie wulkanitów) i występujących w nich minerałów, m.in. dolerytów z Kiksou, symplektytów, asocjacji winchit-piemontyt-chloryt-kalcyt oraz tilasit-kwarc-haumontyt z Djebel Guettara, epidotyzaacji bazaltów oraz turmalinu z prekambryjskich skał Oued Damrane (półn.-zach. Sahara), przedstawione w ośmiu pracach opublikowanych w Biuletynie PAN oraz w Mineralogia Polonica. Ciekawe zdarzenia i osobiste przeżycia na Saharze przedstawił w książce popularno-naukowej pt. „Tajemnice Sahary” (Wyd. „Secesja”, 1992).

Z prac dotyczących metod badań stosowanych w petrografii na uwagę zasługuje pierwsze wydanie w języku polskim podręcznika pt.: „Stolik uniwersalny” (W. Heflik, W. Parachoniak, Wyd. Geol. 1971), a także pozycji dot. oznaczenia składu chemicznego i wieku bezwzględnych minerałów metodą porównywania dyspersji dwójłomności (publikacja w „Metody badań minerałów i skał” - praca zbiorowa, Wyd. Geol. 1988) oraz pracy pt. „Określenie orientacji optycznej w plagioklazach przy użyciu kątów Eulera na stoliku uniwersalnym”.

Prof. dr hab. Wiesław Heflik jest twórcą krakowskiej szkoły gemmologii. Jest autorem i współautorem 6 podręczników i książek z tego zakresu, m.in.: W. Heflik - „Kamienie ozdobne Polski”. Wyd. Geol. 1980 wyd. I, 1989 wyd. II., W. Heflik, L. Natkaniec-Nowak - „Gemmologia”. Wyd. Antykwa, 1996., W. Heflik, L. Natkaniec-Nowak - „Kamienie szlachetne i ozdobne Polski” cz. I. 1996, cz. II 2000. Wyd. AGH, W. Heflik, L. Natkaniec-

Nowak - „Minerały Polski”. Wyd. Antykwa 1998 i przekład na język angielski „Minerals of Poland” 1999 r.

Do osiągnięć W. Heflika w dziedzinie gemmologii należą także liczne artykuły dot. m.in. jaspisów, turkusa, chryzoprazu, kwarcu ametystowego, skrzemieniałych pni drzewnych, a także lapis lazuli z Afganistanu, w których współautorami są M. Pawlikowski, L. Natkaniec-Nowak i B. Kwiecińska. Niektóre z tych prac opublikowane są w czasopiśmie zagranicznych.

Przedstawiona charakterystyka działalności naukowo-badawczej W. Heflika nie wyczerpuje wszystkich jego dokonań; jak np. prac z zakresu surowców ceramicznych, petroarcheologii oraz prac związanych ze współpracą z Instytutem Szkła i Ceramiki w Warszawie oraz z różnymi działami przemysłu. Efektem tych prac są liczne publikacje oraz kilkadziesiąt opracowań nie opublikowanych.

Na oddzielne podkreślenie zasługuje działalność dydaktyczna prof. W. Heflika. Przez ten długi okres pracy w AGH prowadził wykłady, ćwiczenia i seminaria z przedmiotów mineralogia, petrografia, surowce ceramiczne, metody badań minerałów i skał, a w ostatnim dwudziestopięcioleciu także z przedmiotu gemmologia na Wydziałach Geologiczno-Poszukiwawczym (obecnie Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska), Górniczym oraz Ceramicznym (obecnie Inżynierii Materiałowej i Ceramiki) AGH, na studiach dziennych, zaocznych (Krosno, Ożarów, Chodzież) i podyplomowych. Przez trzy lata (1982-1985) był także wykładowcą petrografii na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Wypromował kilkadziesiąt mgr inż. z zakresu mineralogii, petrografii i surowców ceramicznych oraz 10 doktorów. Jeden z nich - Maciej Pawlikowski kilka lat temu uzyskał tytuł profesora. Opiniował kilkadziesiąt prac doktorskich, kilka prac habilitacyjnych oraz dorobek kandydatów do tytułów profesorskich.

Jubilat opublikował 12 pozycji dydaktycznych, w tym książki, podręczniki i skrypty.

Przez 21 lat (1971-1992) prof. W. Heflik pełnił funkcję Kierownika Zakładu Petrografii AGH, oraz przez okres trzech kadencji w latach 1971-1979 funkcje prodziekana ds. dydaktycznych na Wydziale Geologiczno-Poszukiwawczym AGH. W latach 1995-2001 był Przewodniczącym Komisji Konkursowej na Wydziale Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska oraz uczestniczył w pracach wielu innych Komisji Uczelnianych Wydziału GGiOŚ.

Jest wielokrotnym laureatem nagród Ministra Szkolnictwa Wyższego i Techniki, MEN i Rektora AGH.

Jest członkiem wielu towarzystw i organizacji naukowych

Prof. dr hab. Wiesław Heflik został odznaczony m.in.: Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1983), Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski (1976), Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski (2001) i inne.

Jak widać rezultatami swojej działalności zarówno na niwie naukowej jak i dydaktycznej prof. dr hab. Wiesław Heflik mógłby obdzielić co najmniej kilka osób. Pomimo to jego wyjątkowo aktywna działalność trwa nadal.